

Súd: Krajský súd Prešov  
Spisová značka: 12Co/21/2022  
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8121201998  
Dátum vydania rozhodnutia: 27. 09. 2022  
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Karol Krochta  
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2022:8121201998.1

## ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Karola Krochta a členov senátu JUDr. Gabriely Vílágiovej a JUDr. Marianny Hirkovej v spore žalobkyne: O. P., rodená I., nar. XX.XX.XXXX, bytom V. XXXX/X, XXX XX Z., právne zastúpená: JUDr. Ernest Vokál, so sídlom Hlavná 61, 080 01 Prešov, proti žalovaným: 1/ U.. U. I., nar. XX.XX.XXXX, bytom E. O. X. XXX, XXX XX E. O. X., právne zastúpený JUDr. Martina Kožárová Jenčová, advokátka, so sídlom Slovenská 69, 080 01 Prešov, 2/ P. V. F., R. so sídlom B. XX, XXX XX K., C.: XX XXX XXX, právne zastúpený SEDLAČKO & PARTNERS, s.r.o., so sídlom Štefánikova 8, 811 05 Bratislava, IČO: 36 853 186, o určenie, že záložné právo na nehnuteľnosti neexistuje, o odvolaní žalobkyne proti rozsudku Okresného súdu Prešov, č.k. 16C/14/2021-127 z 09.12.2021 takto

### rozhodol:

I. Potvrdzuje rozsudok.

II. Žalovaným 1/ a 2/ priznáva voči žalobkyni nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu s tým, že o výške tejto náhrady rozhodne súd prvej inštancie samostatným uznesením.

### odôvodnenie:

1. V záhlaví tohto rozhodnutia identifikovaným rozsudkom súd prvej inštancie vo výroku I. žalobu zamietol a v II. a v III. súvisiacom výroku o trovách konania rozhodol tak, že ich plnou náhradou zaviazal žalobkyňu.

2. Po citácii ust. čl. 20 ods. 1, ods. 3 Ústavy SR, § 123, § 151a, § 151b ods. 1-4, § 151c ods. 1-3, § 151e ods. 2, § 151m ods. 1 Obč. zák., § 70 ods. 1 katastrálneho zákona, § 251, § 255 ods. 1, ods. 2 CSP svoje rozhodnutie vecne dôvodil tým, že žalobkyňa sa podanou žalobou domáhal určenia neexistencie záložného práva viazuceho na nehnuteľnosti - rodinný dom, súp. č. XXX, v jej podiele X z celku, zapísaného na LV č. XXXX, k.ú. E. O. X., žalobu opierajúc o skutočnosť, že záložné právo na jej podiel bolo zapísané v katastrálnom konaní po prevode podielu z jej právneho predchodcu na ňu darovacou zmluvou, a to na základe zmluvy o zriadení záložného práva uzavretej medzi žalovanými 1/ a 2/, pričom jej právny predchodca nikdy nemal v úmysle svoj podiel založiť, nebol účastníkom záložnej zmluvy a nikdy nedal ani písomný ani konkludentný súhlas so založením nehnuteľnosti v jeho vlastníctve, pričom žalovaná 1/ v priebehu celého katastrálneho konania tvrdila, že záložná zmluva bola uzatvorená v čase, kedy jedinou výlučnou vlastníčkou bola ona s tým, že v konaní vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 19C/11/2014 medzi otcom žalobkyne a žalovanou 1/ bol za podielového spoluvlastníka označeného domu vo veľkosti podielu 1/2 z celku určený otec žalobkyne. Naliehavý právny záujem na podanej žalobe bol podľa žalobkyne daný samotnou skutočnosťou, že na nehnuteľnosti v jej podielovom spoluvlastníctve je zapísané záložné právo, ktoré nikdy na tento podiel nevzniklo. Po vykonanom dokazovaní žalobu zamietol z vecného dôvodu, lebo v administratívnych konaniach katastrálny orgán len administratívne opravil údaj katastra tak, že zapísal do tiarch zmluvu o zriadení záložného práva,

príčom podstatným v súdenom spore bola skutočnosť, že v čase podpisu zmluvy o zriadení záložného práva dňa 25.07.2013 medzi žalovanou 1/ ako dlžníčkou a žalovaným 2/ ako veriteľom, bola žalovaná 1/ vedená ako výlučná vlastníčka rodinného domu, na čom nič nemohla zmeniť ani skutočnosť, že rozsudkom Okresného súdu Prešov č.k. 19C/11/2014-126 z 21.04.2015, právoplatným dňa 23.06.2016, sa podielovým spoluvlastníkom rodinného domu v podiele 1/2 z celku stal právny predchodca súčasnej žalobkyne a vtedajší partner žalovanej 1/, kde žalovaná 2/ v čase podpisu záložnej zmluvy vychádzala zo stavu uvedeného na príslušnom liste vlastníctva, kde ako výlučná vlastníčka bola zapísaná žalovaná 1/, ktorej ako výlučnej vlastníčke patrilo právo zaťažiť záložným právom nehnuteľnosť v rozsahu, v akom s ňou disponuje. Predloženie pôvodnej úverovej zmluvy by do sporu neprinieslo žiadne nové svetlo, preto návrh na vykonanie tohto dôkazu zamietol. O trovách konania rozhodol podľa zásady úspechu.

3. Označený rozsudok včas podaným odvolaním z dôvodu nesprávnych skutkových zistení, nesprávneho právneho posúdenia a z dôvodu nepreskúmateľnosti napadla žalobkyňa. Domáhala sa postavenia spotrebiteľky v rovine hmotného a procesného práva, pretože jej postavenie je dotknuté spotrebiteľskou úverovou a záložnou zmluvou uzatvorenou výlučne medzi žalovanými. Za nesprávny označila záver uvedený v bode 40. odôvodnenia, pretože žalovaná 1/ nebola nikdy výlučnou vlastníčkou rodinného domu, a teda nikdy nemala oprávnenie s celou nehnuteľnosťou nakladať. Nesprávne právne posúdenie vzhľadom na tvrdení, že spoluvlastník musí akceptovať evidenčný stav v čase určenia. Poukázala na to, že rozsudok súdu o určení vlastníctva jej právneho predchodcu nemal konštitutívny charakter, teda nezaložil podielové spoluvlastníctvo, ale deklaroval stav, ktorý tu bol predtým. Podielové spoluvlastníctvo jej právny predchodca a žalovaná 1/ nadobudli zhotovením veci potom, čo sa dohodli o existencii podielového spoluvlastníctva. Záver prijatý súdom prvej inštancie je tak mylný a odporuje aj ustálenej judikatúre najvyšších súdnych autorít k zásade nemo plus iuris. Ďalej poukázala na to, že z bodu 41. a 42. rozsudku sa nedá zistiť v akom smere jej súd vytyka neunesenie dôkazného bremena. Vo vzťahu k bodu 43. rozsudku poukázala na jeho vnútornú logickú rozpornosť. Uviedla, že 1-ičný vlastnícky podiel nadobudla na predmetnom rodinnom dome darovacou zmluvou a o skutočnosti, že na rodinnom dome viaznu dlhy a ťarchy sa dozvedela až z prvého rozhodnutia Okresného úradu katastrálneho odboru P. o oprave chyby v katastrálnom operáte, avšak dôvera v zápis katastra v jej prípade neplatí a nevedno, prečo táto dôvera v zápis v katastri má chrániť len žalovaných. Ako dôkaz navyše predložila celú darovaciu zmluvu, no jej relevantný úsek plynie i z ňou predloženého rozhodnutia katastrálneho úradu, ktoré bolo ako dôkaz v konaní vykonané. K rozhodnutiu Ústavného súdu SR, na ktoré poukazoval žalovaný 2/ uviedla, že aj ona bola dobromyseľná v tom, že nadobúda nehnuteľnosť nezaťaženú žiadnou ťarchou, preto je potrebné uplatňovať princíp proporcionality, pri ktorom sa snaží žalovaný 2/ poukazovať na to, že výmazom záložného práva z jej podielu by došlo k oslabeniu jeho práva, čo je skresľujúce a na tieto okolnosti poukazovala už vo svojom vyjadrení v prvoinštančnom konaní. Pokiaľ ide o skúmanie proporcionality tak poukázala na to, že chrániť dobrou vierou pohľadávku veriteľa a neposkytnúť ju vo vzťahu k vlastníckemu právu je v príkrom rozpore so spravodlivým usporiadaním vzťahov. Ak je v konaní nepochybné preukázané, že žalovaná 1/ si svoj dlh plní riadne a včas, teda žalovaného 2/ výkon záložného práva nemusí trápiť, potom obmedzuje a znehodnocuje jej spoluvlastníctvo na obdobie 31 rokov. Uviedla, že bez ohľadu na výšku pohľadávky k X/XXXX je zrejme a nepochybné, že záložný veriteľ má nepochybniteľne zabezpečenú pohľadávku vo výške nie väčšej ako 38.000,- Eur majetkom vo výške odhadom 130.000 - 140.000,- Eur (ak sa zo zálohu vymaže jej podiel). Proporcionality zabezpečenia jeho práv je zachovaná a žiadnym spôsobom to neznižuje zabezpečenie, a teda ochranu návratu jeho pohľadávky tak, ako sa v konaní snaží prezentovať. Navrhla, aby odvolací súd napadnutý rozsudok zmenil a žalobe vyhovel a priznal trovy celého konania, alternatívne, aby ho zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie prejednanie a rozhodnutie.

4. Žalovaný 2/ sa k podanému odvolaniu vyjadril tak, že žalobkyňa bez bližšieho vysvetlenia neuviedla, prečo by jej mala byť poskytnutá spotrebiteľská ochrana (neuviedla, aké práva mali byť porušené a kým). Vo vzťahu k predloženej darovacej zmluve uviedol, že túto žalobkyňa predložila prvýkrát až v odvolaní, pričom nebola splnená ani jedna z podmienok taxatívne uvedených v § 366 CSP, preto nemožno na ňu prihliadať. Odhliadnuc od neúplnosti darovacej zmluvy (predložená len prvá strana) a absencie podpisov, nemožno potvrdiť ani jej pravosť a ani správnosť. Zdôraznil, že sa dôvodne spoliehal na hodnovernosť údajov katastra, prehlásenie žalovanej 1/ v záložnej zmluve, pričom navyše aj príslušná správa katastra povolila vklad záložného práva. Ďalej poukázal na to, že k zápisu L. I. ako podielového spoluvlastníka založenej nehnuteľnosti došlo v roku 2016, t.j. až tri roky po uzavretí záložnej zmluvy. K dobromyseľnosti žalobkyne uviedol, že darca mal vedomosť o záložnom práve banky, o ktorom sa dozvedel najskôr v konaní o určení vlastníckeho práva vedenom na Okresnom súde Prešov, sp.

zn. 9C/11/2014. Nestotožnil sa s argumentáciou, ktorou sa žalobkyňa snažila zľahčiť ujmu, ktorú by utrpel. Pokiaľ v úmysle žalobkyne nie je spoluvlastnícky podiel scudzovať, potom ju ťarcha žiadnym spôsobom neobmedzuje a ani neznehodnocuje jej vlastnícke právo. Rovnako tvrdenie o dostatočnom zabezpečení pohľadávky vychádza z jej subjektívneho odhadu všeobecnej hodnoty rodinného domu. Skutočnosť, že predmetom speňažovania je iba spoluvlastnícky podiel k nehnuteľnosti prirodzene odrádza eventúálnych záujemcov a výrazne znižuje potenciálny výťažok. Z napadnutého rozsudku je zrejmé, že súd prvej inštancie nekonal arbitrárne, vykonal riadne dokazovanie, s námietkami žalobkyne sa náležite a preskúmateľne vysporiadal, pričom svoj postup presvedčivo odôvodnil. Rozsudok súdu prvej inštancie považuje za vecne správny a domáha sa jeho potvrdenia a priznania nároku náhrady trov odvolacieho konania.

5. Žalovaná 1/ sa k podanému odvolaniu vyjadrila tak, že svoj návrh, ktorým sa domáha postavenia spotrebiteľky neodôvodňuje, preto nie je zrejmé, prečo by jej mal takýto status patriť. Poukázala na to, že bolo preukázané, že právny predchodca výslovne odmietol svoje spoluvlastníctvo, preto nemala dôvod túto jeho vôľu akokoľvek spochybňovať. Takýto postoj zjavne špekulatívneho charakteru, keďže sa snažil vyhnúť plneniu povinností voči svojim veriteľom, nemôže zakladať právo na poskytnutie právnej ochrany. Uviedla, že bola dôvodne presvedčená, že je výlučnou vlastníčkou, a teda má právo s nehnuteľnosťou nakladať. Nemohla predpokladať, že po rozpade vzťahu s právnym predchodcom žalobkyne sa tento bude domáhať svojho spoluvlastníctva s údomu vyhovie. Nemožno preto spochybňovať jej dobrú vôľu, že v danom čase a za daných okolností postupovala ako výlučná vlastníčka celej nehnuteľnosti a takto s ňou aj nakladala. Zdôraznila, že právny predchodca žalobkyne vedel o záložnom práve, minimálne od doručenia rozsudku vo veci 9C/11/2014 a keďže jej právny predchodca je otec žalobkyne, potom ťažko možno pochybovať, že o tejto skutočnosti svoju dcéru neinformoval. Vzhľadom na znenie § 154 CSP mala za to, že na darovaciu zmluvu nemožno v odvolacom konaní prihladať. K zásade nemo plus iuris a prípadom jej prelomenia mala za to, že ide o chybné právne posúdenie. Tvrdenia žalobkyne o zabezpečení pohľadávky označila za špekulatívne, nevplyvajúce z vykonaného dokazovania, preto je ťažké posúdiť ich relevantnosť. Mala za to, že odvolacie dôvody žalobkyne neobstoja, napadnutý rozsudok je vecne správny, preto navrhla, aby ho odvolací súd potvrdil.

6. Žalobkyňa k vyjadreniu žalovanej 1/ uviedla, že ide o absolútne mylný názor, že nie je úverovou zmluvou v žiadnom prípade dotknutá, pričom § 53 ods. 10 Občianskeho zákonníka v žiadnom prípade nevylučuje, že záložná zmluva nie je zmluvou spotrebiteľskou. Uviedla, že žalovaná 1/ spochybňuje právoplatné rozhodnutia súdov a uvádza závery v rozpore so zistenými skutočnosťami. Skutočnosť, že nehnuteľnosť nadobudla bez tiarch plynie logicky z textu žaloby, pričom z odôvodnenia katastrálneho orgánu plynie, že nehnuteľnosť bola prevedená „bez tiarch“, pričom tento dôkaz súd oboznamoval a stranám konania bol doručený, pričom túto skutočnosť nikto nespochybnil. Nad rámec uviedla, že žalovaná 1/ sa snaží navodiť dojem, že mala byť dobromyseľná, no jej právny predchodca sa mal domnievať, že jeho podiel má byť zaťažený záložným právom žalovanej 1/ naďalej. Takéto zmýšľanie považuje za scestné a nemožno ho očakávať od priemerného spotrebiteľa. K námietke dobromyseľnosti len z titulu, že je dcérou právneho predchodcu uviedla, že toto je v rozpore s judikatúrou najvyšších súdnych autorít a k uvedenému nebolo vykonané žiadne dokazovanie. Mala za to, že žalovaná 1/ mylne nazerá na zásadu nemo plus iuris a snaží sa vytvoriť dojem, že je potrebné vykonať dokazovanie k hodnote kolaudovaného rodinného domu. Skutočnosť, že žalovaná 1/ spláca úver je bez relevancie a judikatúra, na ktorú poukazuje je použiteľná iba v prípade, ak záložca je osoba odlišná od záložného dlžníka. Vyjadrenie k odvolaniu preto označila v plnom rozsahu za nedôvodné.

7. Žalovaný 2/ sa následne vyjadril tak, že naďalej zotrváva na svojom vyjadrení k odvolaniu, vrátane všetkých doterajších vyjadrení a prednesov. Odvolaním napadnutý rozsudok považuje za vecne správny a domáha sa, aby ho odvolací súd potvrdil a priznal mu proti žalobkyňi nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

8. Žalovaná 1/ sa následne vyjadrila tak, že považuje za nepochybné, že status spotrebiteľa nemôže byť žalobkyňi priznaný voči nej, pretože nie je dodávateľom a nie je medzi nimi vzťah dodávateľ - spotrebiteľ. K tvrdeniu o spochybňovaní právoplatných rozsudkov uviedla, že ide o omyl. Zdôrazňuje, že danú situáciu je potrebné posudzovať s poukazom na okolnosti dané v čase uzatvorenia záložnej zmluvy. V tom čase nemohla predvídať akékoľvek spochybnenie jej výlučného vlastníctva a jej oprávnenia nakladať s celou nehnuteľnosťou, ktoré sa udialo až o 3 roky neskôr, po rozpade vzťahu s právnym predchodcom žalobkyne. Tieto skutočnosti preukazujú jej dobrú vieru v danom čase a za daných

okolností, ktorej ochrana môže vylúčiť ochranu vlastníckeho práva nedbalého, či ľahkomyselného vlastníka. Vo vzťahu k údajnej dobromyseľnosti žalobkyne zopakovala svoju argumentáciu a v prípade zásady *nemo plus iuris truala* na tom, že táto zásada nie je aplikovateľná na predmetný prípad. Rovnako námietky týkajúce sa rozsahu záložného práva nie sú podľa jej názoru relevantné. Vzhľadom na uvedené mala za to, že argumentácia žalobkyne neobstojí, preto navrhla napadnutý rozsudok ako vecne správny potvrdiť.

9. Ďalšie vyjadrenia vo veci podané neboli.

10. Krajský súd v Prešove ako súd odvolací (§ 34 CSP), po zistení, že odvolanie bolo podané včas (§ 362 ods. 1 CSP), oprávneným subjektom - stranou, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 359 CSP), proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie, proti ktorému zákon odvolanie pripúšťa (§ 355 ods. 1 CSP), po skonštatovaní, že podané odvolanie má základné zákonné náležitosti (§ 127 a § 363 CSP) a že odvolateľka použila zákonom prípustné odvolacie dôvody (§ 365 ods. 1 písm. b/, f/ a h/ CSP), preskúmal napadnuté rozhodnutie v medziach daných rozsahom (§ 379 CSP) a dôvodmi odvolania (§ 380 ods. 1 CSP), s prihliadnutím *ex offio* na prípadné vady týkajúce sa procesných podmienok, ktoré ale nezistil (§ 380 ods. 2 CSP), súc pritom viazaný skutkovým stavom ako ho zistil súd prvej inštancie, bez potreby zopakovať alebo doplniť dokazovanie (§ 383, § 384 CSP), postupom bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 385 ods. 1 CSP a *contrario*), keď miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku bolo oznámené na verejnej tabuli, na webovej stránke súdu a právnenému zástupcovi žalovaného 2/ elektronicky minimálne 5 dní pred jeho vyhlásením (§ 219 ods. 3 CSP), a dospel k záveru, že odvolaniu žalobkyne nie je možné priznať úspech, keďže napadnutý rozsudok je vo výrokoch vecne správny, čím boli splnené podmienky pre jeho potvrdenie (§ 387 ods. 1 CSP).

11. V odvolacom konaní z dispozičnej zásady vyplýva, že odvolací súd vec prejedná v medziach, v ktorých sa odvolateľ domáha prieskumu. Určením rozsahu napadnutia rozhodnutia súdu prvej inštancie odvolateľ nielen vymedzuje to, ohľadne akých výrokov u rozhodnutia súdu prvej inštancie nastal suspenzívny účinok odvolania, ale súčasne stanoví medze, v ktorých je odvolací súd oprávnený a povinný rozhodnutie súdu prvej inštancie preskúmať.

12. Odvolací súd tak v odvolacom konaní posúdil relevantnosť konkrétnych odvolacích námietok v kontexte s namietanou nepreskúmateľnosťou, nesprávnymi skutkovými zisteniami a nesprávnym právnym posúdením veci, teda to, či súd prvej inštancie na zistený skutkový stav správne, v úplnosti, aplikoval príslušné právne predpisy, či riadne svoje rozhodnutie odôvodnil, to všetko s prihliadnutím na to, že v odôvodnení rozhodnutia nemusí byť daná odpoveď na každú námietku alebo argument v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie o odvolaní (ku tomu pozri napr. Ústavný súd SR, sp. zn. II.ÚS 78/05).

13. S poukazom na dátum podania, označenie i obsah žaloby, v danom prípade bola nesporne podaná určovacia žaloba v zmysle § 137 písm. c/ CSP, podľa ktorého žalobou možno požadovať, aby sa rozhodlo o určení, či tu právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem; naliehavý právny záujem nie je potrebné preukazovať, ak vyplýva z osobitného predpisu.

14. Súd v každom štádiu konania musí mať za doloženú existenciu takéhoto záujmu, inak (a to bez skúmania vecnej stránky návrhu), musí žalobný návrh ako neprípustný zamietnuť. Či tento záujem jestvuje, skúma súd *ex offio*, t.j. z úradnej povinnosti. Platí to aj pre súd prvej inštancie, aj pre súd odvolací. Pre skúmanie súdu teda netreba, aby takúto obranu (nastolenie tejto otázky) v konaní žalovaný vôbec urobil, napríklad v podanom odvolaní proti rozsudku súdu prvej inštancie. Nepreukázaná existencia naliehavého právneho záujmu v čase rozhodovania súdu vedie k zamietnutiu určovacieho návrhu. Je teda nutné, aby tento naliehavý právny záujem jestvoval nielen v čase rozhodovania súdu prvej inštancie, ale aj v čase rozhodovania odvolacieho súdu (§ 217 ods. 1 v spojení s § 383 CSP).

15. Skúmanie ne/existencie naliehavého právneho záujmu v napadnutom rozsudku ostalo zo strany súdu prvej inštancie bez povšimnutia, preto odvolací súd postupujúc podľa § 382 CSP vyzval sporové strany na vyjadrenie sa k nožnej aplikácii ust. § 137 písm. c/ CSP na prejednávanú vec.

16. Žalobkyňa k výzve uviedla, že má za to, že má naliehavý právny záujem na určení, či podiel na rodinnom dome nie je zaťažený záložným právom, pričom uvedený záver plynie z ustálenej judikatúry

najvyšších súdnych autorít, na ktorú poukázala. Mala za to, že odstránenie neistoty v právnom vzťahu je možné odstrániť len prostredníctvom určovacej žaloby, ktorú podala. Jej právne postavenie je bez takéhoto určenia neisté, pretože je ohrozené jej vlastnícke právo, keďže sa ocitla v pozícii záložcu, voči ktorému môžu byť uplatnené postihové práva záložného veriteľa a musí tak dôjsť k náprave rozporu medzi zápisom v katastri nehnuteľností a skutočným stavom. Naliehavý právny záujem je daný aj preto, že rozsudok konajúceho súdu môže vytvoriť pevný základ pre právne vzťahy medzi stranami sporu.

17. Žalovaná 1/ zastáva názor, že v danom prípade naliehavý právny záujem nie je. Poukázala na ustálenú judikatúru, ako aj na rozhodnutia Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 2 Cdo 131/2006, sp. zn. 5 Cdo 224/2008, z ktorého vyplýva, že žaloba o určenie má slúžiť potrebám praktického života, čo v danom prípade nie je. Uviedla, že podaná žaloba nemá nijaký praktický význam a ide len o zbytočné rozmnožovanie sporov medzi stranami, čo vylučuje existenciu naliehavého právneho záujmu.

18. Žalovaný 2/ uviedol, že ak by súd hypoteticky použitím daného ustanovenia vyhovel žalobe, znamenalo by to, že na spoluvlastnícky podiel žalobkyne nikdy nebolo zriadené záložné právo. Takýto záver by bol nielen vecne nesprávny, ale s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu aj zjavne nespravodlivý. Rozhodnutie súdu prvej inštancie považuje za vecne správne, keďže zohľadňuje všetky špecifické okolnosti prípadu tak, aby bolo dosiahnuté spravodlivé vyriešenie veci. Opätovne poukázal na jeho dobromyseľnosť pri vzniku záložného práva, splácanie záväzku žalovanou 1/, oprávnením žalobkyne nakladať so svojím spoluvlastníckym podielom. Uviedol, že aj v týchto súvislostiach by mal odvolací súd posudzovať existenciu naliehavého právneho záujmu na strane žalobkyne. Vzhľadom na prezentované skutočnosti naďalej trvá na tom, aby odvolací súd rozsudok potvrdil a priznal mu nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

19. Z početnej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu k ustanoveniu § 80 písm. c/ OSP (aktuálne § 137 písm. c/ CSP) vyplýva, že: I. Návrh na určenie neplatnosti právneho úkonu vyžaduje preukázanie naliehavého právneho záujmu. Takýto návrh sa uplatní najmä v prípade, keď určovací výrok je potrebný z hľadiska občianskoprávnej prevencie (predchádzania ďalším sporom), alebo v prípade, keď výrok o neplatnosti je potrebný v konaní pred iným orgánom právnej ochrany alebo pred orgánom, ktorému bola zverená časť právomoci inak patriacej súdom. Právny záujem musí byť naliehavý v tom zmysle, že navrhovateľ v danom právnom vzťahu môže navrhovaným určením dosiahnuť odstránenie spornosti a ochranu svojich práv a oprávnených záujmov. Naliehavý právny záujem sa viaže na konkrétny určovací petit (to, čoho sa navrhovateľ v konaní domáha) a súvisí s vyriešením otázky, či sa návrhom na začatie konania s daným petitom môže dosiahnuť odstránenie spornosti práva alebo právnej neistoty. Záver súdu o (ne)existencii naliehavého právneho záujmu navrhovateľa predpokladá posúdenie, či podaný určovací návrh je vhodným (správne zvoleným a prípustným) procesným nástrojom ochrany jeho práva alebo návrhom, ktorý spornosť neodstraňuje a len zbytočne vyvoláva konanie, po ktorom bude musieť aj tak nasledovať ešte iné konanie (k tomu viď 4Cdo/136/2009). II. Právny záujem na určení je daný predovšetkým tam, kde by bez tohto určenia bolo právo žalobcu ohrozené, alebo kde by sa bez tohto určenia jeho právne postavenie stalo neistým. Ak však k porušeniu práva už došlo, a je teda možné žalovať na splnenie povinnosti, ktorá z porušenia práva vyplýva (§ 80 písm. b) O.s.p.), nemá preventívna ochrana poskytovaná inak podľa ustanovenia § 80 písm. c) O.s.p. žiadny zmysel (k tomu viď R 17/1972). III. Pri skúmaní existencie naliehavého právneho záujmu ide o posúdenie, či podaná žaloba je vhodný (účinný a správne zvolený) procesný nástroj ochrany práva žalobcu, či sa ňou môže dosiahnuť odstránenie spornosti práva, a či snáď len zbytočne nevyvoláva konanie, po ktorom bude musieť aj tak nasledovať iné (ďalšie) súdne konanie alebo konania. Naliehavý právny záujem je spravidla daný v prípade, ak by bez tohto určenia bolo právo žalobcu ohrozené alebo ak by sa bez tohto určenia stalo jeho právne postavenie neistým (porovnaj R 17/1972). Za nedovolenú možno považovať určovaciu žalobu, pokiaľ neslúži potrebám praktického života, ale len k zbytočnému rozmnožovaniu sporov; ak však určovacia žaloba vytvára pevný právny základ pre právny vzťah účastníkov sporu, je prípustná aj napriek tomu, že je možná (prípadne) i iná žaloba (k tomu viď 5Cdo/31/2011 a obdobne aj 4Cdo/89/2007). IV. Určovacia žaloba má spravidla preventívny charakter - jej účelom je poskytnúť ochranu práva žalobcu predovšetkým skôr, než dôjde k porušeniu právneho vzťahu alebo práva (určovacia žaloba preto vo všeobecnosti nie je opodstatnená tam, kde už právny vzťah alebo právo boli porušené a kde je namiesto žaloba o splnenie povinnosti (§ 80 písm. b) O.s.p.). V prípade možnosti žalovať priamo splnenie povinnosti treba preto vždy považovať za neprípustnú určovaciu žalobu, ktorá neslúži potrebám praktického života, spornosť nerieši (neodstraňuje) a len vedie k nárastu počtu súdnych sporov. Uvedená zásada, že žalobca sa nemôže žalobou úspešne domáhať určenia právneho vzťahu

alebo práva tam, kde sa môže domáhať splnenia povinnosti podľa § 80 písm. b) O.s.p., však neplatí vtedy, ak žalobca (napriek možnosti domáhať sa priamo splnenia povinnosti) preukáže, že má naliehavý právny záujem na určení určitého práva alebo právneho vzťahu; v takomto prípade treba jeho určovaciu žalobu považovať za procesne prípustnú. Právny záujem, ktorý je podmienkou prípustnosti takejto žaloby, musí byť naliehavý v tom zmysle, že žalobca v danom právnom vzťahu môže navrhovaným určením dosiahnuť odstránenie spornosti a ochranu svojich práv a oprávnených záujmov (ide najmä o prípady, v ktorých sa určením, či tu právny vzťah alebo právo je či nie je, vytvorí pevný základ pre právne vzťahy medzi účastníkmi sporu a predíde sa žalobe na plnenie). Treba zdôrazniť, že nejde o určovaciu žalobu samu, ale o to, čoho (akého určenia) sa žalobca domáha a z akých právnych pomerov vychádza. Naliehavý právny záujem sa teda viaže na konkrétny určovací petit (to, čoho sa žalobca v konaní domáha) a súvisí s vyriešením otázky, či sa žalobou s daným určovacím petitom môže dosiahnuť odstránenie spornosti žalobcovho práva alebo neistoty v jeho právnom vzťahu; záver súdu o (ne)existencii naliehavého právneho záujmu žalobcu predpokladá teda posúdenie, či podaná určovacia žaloba je procesne prípustným nástrojom ochrany jeho práva a či snáď spornosť neodstraňuje a len zbytočne vyvoláva konanie, po ktorom bude musieť aj tak nasledovať iné konanie [k tomu viď 3Cdo/112/2004 (publikované v časopise Zo súdnej praxe pod č. 81/2006) a obdobne aj 4Cdo/49/2003 (publikované v časopise Zo súdnej praxe pod č. 75/2003) a 3Cdo/53/2007]. V. Naliehavý právny záujem je spravidla daný v prípade, keď sa nemožno domáhať priamo plnenia, tiež vtedy, ak by bez tohto určenia bolo ohrozené právo navrhovateľa alebo ak by bez tohto určenia jeho právne postavenie bolo neisté. V tejto spojitosti si teda treba ujasniť, či a ako sa následne požadované určenie môže dotknúť právnych pomerov účastníkov (t.j. či môže založiť právne významný následok v týchto pomeroch). Určovacia žaloba bude zvyčajne prípustná vtedy, ak sa ňou odstraňuje spornosť vzťahu účastníkov a predchádza vzniku ďalších sporov, prípadne ak sa vytvára pevný základ právneho vzťahu medzi nimi (k tomu viď 1Cdo/26/2007). VI. Judikatúra ustálila, že žalobca má právny záujem na žiadanom určení, ak by bez tohto určenia bolo ohrozené jeho právo alebo právny vzťah, ktorého je účastníkom, alebo ak by sa jeho právne postavenie bez takéhoto určenia stalo neistým. Cieľom určovacej žaloby je vydanie rozsudku, výrok ktorého odstraňuje žalobcovu neistotu určením, či tu právo alebo právny vzťah je alebo nie je. Zákon pre procesnú prípustnosť určovacej žaloby teda predpokladá existenciu stavu neistoty žalobcu v tom, či ten-ktorý právny vzťah alebo právo je alebo nie je a zároveň tiež preukázanie, že uvedenú neistotu je možné odstrániť navrhovaným výrokom rozsudku. Naliehavý právny záujem na určení je daný vtedy, ak je tu aktuálny stav objektívnej právnej neistoty medzi žalobcom a žalovaným, ktorý je ohrozením žalobcovho právneho postavenia a ktorý nemožno iným právnym prostriedkom odstrániť; nezáleží na tom, ako táto neistota vznikla (k tomu viď 5Cdo/136/2007). VII. Zásadne platí, že možnosť podania žaloby na plnenie spravidla vylučuje právny záujem na žalobe určovacej, tento predpoklad však nemožno chápať všeobecne. Ak žalobca môže preukázať, že má právny záujem na tom, aby rozhodnutím súdu bolo určené určité právo alebo právny pomer napriek tomu, že by mohol žalovať priamo na plnenie, nemožno mu určovaciu žalobu odoprieť. Za nedovolenú - pri možnosti žaloby na plnenie - možno považovať určovaciu žalobu len tam, kde by neslúžila potrebám praktického života, ale len k zbytočnému rozmnožovaniu sporov. Ak však určovacia žaloba vytvára pevný právny základ pre právny vzťah účastníkov sporu a môže sa ňou predísť žalobe na plnenie, je určujúca žaloba prípustná aj napriek tomu, že je možná i žaloba na plnenie (k tomu viď 5Obdo/51/2011). VIII. Žalobca síce mohol žalovať aj na splnenie povinnosti, v ktorom konaní súd otázku platnosti právnych úkonov mohol riešiť prejudiciálne, ako to uvádza odvolací súd, dovolací súd je však toho názoru, že v danej veci pri posúdení existencie naliehavého právneho záujmu bolo potrebné skúmať, či určovacia žaloba (ne)vytvára pevný právny základ pre právny vzťah účastníkov sporu a môže sa ňou predísť žalobe na plnenie. Určovacia žaloba podaná žalobcom rieši medzi účastníkmi otázku samotnej (ne)existencie právneho vzťahu založeného zmluvou. Od rozhodnutia súdu o platnosti prejavov vôle žalovanej smerujúcich k odstúpeniu od zmluvy závisí, či právny vzťah účastníkov nezanikol a trvá aj naďalej (v prípade vyhovenia žalobe), alebo či došlo k zrušeniu zmluvy a teda k zániku zmluvného vzťahu (v prípade, že žalobe vyhovené nebude). Dovolací súd dospieva preto k záveru, že určovacia žaloba nepochybne vytvorí pevný právny základ pre právny vzťah medzi žalobcom a žalovanou a môže sa ňou prípadne predísť aj ďalším sporom o splnenie povinnosti. V prípade vyhovenia žalobe možno totiž očakávať, že účastníci sa určovaciemu rozsudku dobrovoľne podrobia a dôsledky vyvodlia bez ďalšieho donucovania (k tomu viď 6Cdo/392/2013).

20. Z rozhodnutí najvyššieho súdu, ktoré síce nepredstavujú jeho rozhodovaciu prax vyplývajú aj tieto závery: I. Naliehavosť právneho záujmu je v tom smere, že navrhovateľ nemá možnosť domáhať sa ochrany svojich práv a oprávnených záujmov iným procesným spôsobom, a že existujúca rozpornosť právneho vzťahu medzi účastníkmi môže byť odstránená práve len podaným návrhom s petitom

určovacím (viď 6Obo/232/2007). II. Taká interpretácia a aplikácia ustanovenia § 80 písm. c) O.s.p., ktorá vo svojich dôsledkoch znemožňuje poskytnutie súdnej ochrany postupom podľa tretej, resp. štvrtej časti Občianskeho súdneho poriadku v otázke patriacej do primárnej právomoci všeobecných súdov, je popretím samej podstaty základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len "ústava" v príslušnom gramatickom tvare) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ako aj obdobného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane základných práv a slobôd (k tomu viď predovšetkým II. ÚS 137/08). III. Vo veciach, kedy možno žalovať na plnenie, môže byť daný naliehavý právny záujem na určení, pokiaľ sa žalobou vytvorí pevný právny základ pre právne vzťahy účastníkov sporu a tým sa potom zabráni prípadným ďalším žalobám na plnenie, prípadne vtedy, pokiaľ by sa žalobou na plnenie nemohol vyriešiť celý obsah sporného právneho vzťahu (k tomu viď rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 29Cdo/2349/99 a obdobne aj rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 32Cdo/1002/2009). IV. Pre posúdenie otázky naliehavého právneho záujmu na určovacej žalobe podľa § 80 písm. c) O.s.p. je rozhodný právny záujem žalobcu a nie záujem žalovanej strany (k tomu viď rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 22Cdo/1848/2000). V. Účelom určovacích žalôb podľa § 80 písm. c) O.s.p. je vyriešiť právny vzťah účastníkov, v rámci ktorého je potrebné naisto rozhodnúť, či určité právo existuje (k tomu viď rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 28Cdo/2938/2010). VI. Zmysel zákonnej požiadavky naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení je možné nájsť v chápaní určovacej žaloby ako prostriedku preventívnej právnej ochrany, ktorej účelom má byť vytvorenie pevného právneho základu pre právne vzťahy účastníkov sporu, odstránenie neistoty v postavení žalobcu a predídenie prípadným budúcim sporom. Pre posúdenie existencie naliehavého právneho záujmu je významná i skutočnosť, či žalobcom nebola poskytnutá iná možnosť ochrany ich práv, ak výlučne žalovaná je aktívne legitimovaná na podanie žaloby na plnenie. Ústavný súd stanovil dve procesné kritéria, ktorých naplnenie vyzdvihuje intenzitu závažnosti veci nad rámec diskrečných oprávnení všeobecných súdov a signalizuje extrémnu úroveň vybočenia z tohto rámca. Prvým z nich je hmotnoprávny i procesný stav konkrétnej veci, za ktorého účastníkom neostáva nič iné, len aktivovať určovaciu žalobu ako, ultimatum refugium', teda posledné východisko obrany a následnej ochrany svojich práv. Druhým je potom situácia, kedy je účastník vystavený dlhotrvajúcej neistote z hľadiska ochrany svojich práv, resp. následkov, ktoré pre neho môže zmluva predstavovať (k tomu viď nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 1440/14).

21. Princíp dobrej viery chrániaci účastníkov súkromnoprávných vzťahov je jedným z kľúčových prejavov princípu právnej istoty odvíjajúceho sa od princípu právneho štátu. Nadobúdateľovi vlastníckeho práva, pokiaľ toto právo nadobudol v dobrej viere, musí byť poskytovaná široká ochrana, pretože v opačnom prípade by si nikdy nemohol byť istým svojim vlastníctvom, čo by bolo v rozpore s poňatím materiálneho právneho štátu (porovnaj aj R 14/2009). Otázkou dobrej viery takého nadobúdateľa vlastníckeho práva sa tak všeobecné súdy musia vždy riadne zaoberať pri jeho spochybňovaní treťou osobou.

22. Nemožno tu taktiež zabúdať ani na aplikáciu všeobecne uznávanej právnej zásady „vigilantibus iura scripta sunt". Ako v tejto súvislosti konštatoval napríklad Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozsudku sp. zn. 5 Sžf 65/2011, podľa uvedenej právnej zásady, ktorá platila už v rímskom práve, „práva patria len bdelym" (pozorným, ostrážitým, opatrným, starostlivým), teda tým, ktorí sa aktívne zaujímajú o ochranu a výkon svojich práv a ktorí svoje procesné oprávnenia uplatňujú včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou. V slobodnej spoločnosti je totiž predovšetkým vecou nositeľov práv, aby svoje práva bránili a starali sa o ne, inak ich podcenením či zanedbaním môžu strácať svoje práva majetkové, osobné, satisfakčné a pod.

23. V naznačených súvislostiach bolo potom potrebné predovšetkým zamerať sa na otázku, či existujú v súdnej veci okolnosti, pre ktoré žalobkyňa nemohla reálne využiť jednoduchšie uplatniteľné právne prostriedky, alebo či jej nezostalo nič iné, než sa svojho práva domáhať určovacou žalobou. Z dokazovania pred súdom prvej inštancie vyplýva, že formálne včasnému uplatneniu jej práv inými uplatniteľnými právnymi prostriedkami jej nebránila žiadna objektívna skutočnosť, bola to skôr zrejme iba jej subjektívna okolnosť, preto nemôže mať otvorenú cestu na uplatnenie určovacej žaloby; v takomto prípade skutočne musí prevážiť zásada „vigilantibus iura" nad nedbanlivosťou a laxnosťou žalobkyne.

24. Je totiž nepochybné, že na podnet žalovanej 1/ sa začalo správne konanie, výsledkom ktorého bolo rozhodnutie Okresného úradu P., katastrálny odbor č. X XXX-XX/XXXX-Kr z XX.XX.XXXX a boli ním opravené údaje katastra tak, že na LV č. XXXX, v k. ú. E. O. X., v časti C - ťarchy bola zapísaná zmluva o zriadení záložného práva na nehnuteľný majetok č. XXXXX pre P. V. F., R.žalovaný X/) k stavbe

rodinný dom so súp. č. XXX, stojaci na parcele N. XXX/X vo vlastníckom práve v časti B vlastníci pod bodmi 1. O. I., rod. I. ( žalobkyňa) v podiele 1 a 2. U. I., rod. I. ( žalovaná 1/) v podiele 1 s tým, že súčasne bol opravený údaj katastra tak, že v súbore popisných informácií katastra nehnuteľností na LV č. XXX, k. ú. E. O. X., v časti C - farchy v texte zmluvy o zriadení záložného práva na nehnuteľný majetok č. XXXXX pre P. banku F., a.s. vypúšťa zápis stavby rodinného domu súp. č. XXX, stojace na parcele N. XXX/X a po oprave bude nasledovný text záložného práva: „V XXX/XXXX- zmluva o zriadení záložného práva na nehnuteľný majetok č. XXXXX pre P. banku F., a.s. zo dňa XX.X.XXXX na parcely N. XXX/X, N. XXX/X a N. XXX s tým, že rozhodnutím D. úradu P., odbor opravných prostriedkov č. Xo XX/XXXX/LUS zo dňa XX.XX.XXXX bolo zamietnuté odvolanie žalobkyne a rozhodnutie D. úradu P., katastrálneho odboru č. X XXX-XX/XXXX-Kr zo dňa XX.XX.XXXX bolo potvrdené, pričom toto rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť XX.XX.XXXX. P. tomuto rozhodnutiu správneho orgánu žalobkyňa nevyužila právne prostriedky na ochranu jej práv, ktoré jej zákon ponúkal v podobe správnej žaloby podľa § 177 a násl. Správneho súdneho poriadku, čo znamená, že dostatočne nedbala o svoje práva. V tejto situácii na strane žalobkyne je potom zjavná absencia legitímneho očakávania, v dôsledku čoho nemohla byť naplnená preventívna funkcia jej žaloby podľa § 137 písm. c/ CSP, a teda nie je daná ani naliehavosť právneho záujmu na jej podaní, o to viac, že žalovanému 2/, ktorý vychádzal pri uzatváraní záložnej zmluvy zo štátom stanovenej evidencie v katastri nehnuteľností, v ktorom bola v tom čase ako výlučná vlastníčka domu vedená iba žalovaná 1/, je potrebné poskytnúť vyššiu mieru ochrany jeho práva, pred, v tomto spore nedbalou žalobkyňou.

25. Na základe všetkých vyššie uvedených skutočností, teoretických východísk, konštantnej judikatúry a právnych argumentov dospel odvolací súd k záveru, že pokiaľ súd prvej inštancie napadnutým rozsudkom zamietol žalobu žalobkyne, rozhodol vo výroku vecne správne a preto odvolací súd s použitím ustanovenia § 387 ods. 1 CSP rozsudok súdu prvej inštancie v zamietavej časti, vrátane vecne správneho závislého výroku o náhrade trov konania (odvolacími dôvodmi osobitne nespochybného), potvrdil. I podľa už konštantnej judikatúry tak národných, ako aj nadnárodných súdov, súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené stranami sporu, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam. Preto na ďalšiu argumentáciu strán, zachádzajúcu do nadbytočných podrobností, nespôsobilú už privodiť zmenu názoru odvolacieho súdu, nepovažoval odvolací súd za potrebné reagovať špecifickou odpoveďou.

26. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 a § 255 ods. 1 CSP tak, že úspešným žalovaným v odvolacom konaní priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania proti neúspešnej žalobkyňi v plnom rozsahu. O výške priznanej náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie samostatným uznesením vydaným súdnym úradníkom po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí (§ 262 ods. 2 CSP). Odvolací súd nezistil žiadne dôvody hodné osobitného zreteľa na postup podľa § 257 CSP.

27. Senát odvolacieho súdu toto rozhodnutie prijal pomerom hlasov 3:0.

#### **Poučenie:**

Proti tomuto rozhodnutiu odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 C.s.p.) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 C.s.p.).

Dovolateľ musí byť s výnimkou prípadov podľa § 429 ods. 2 v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 C.s.p.).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 C.s.p.).